СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 195. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 23-го серпня 1939. No. 195. Jersey City, N. J., Wednesday, August 23, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД НЕ ЗАСКОЧЕНИЙ БЕРЛІНСЬКО-МОСКОВСЬКОЮ УГОДОЮ

ВАШИНҐТОН. — Представники ґазет не могли винести з розмов з представниками американського уряду враження, що він є заскочений вісткою про неагресійний пакт між Гітлером і Сталіном.

Урядники департаменту стейту були цією вісткою мало здивовані. Передовсім підписання торговельного договору між Німеччиною й Росією показало, що Гітлер не має нічого проти угоди зо Сталіном, хоча це противиться його первісним заявам.

На думку американських дипльоматів, справа згоди Гітлера зо Сталіном обертається довкола Японії. Мовляв, німецький уряд невдоволений з того, що Японія, котра приступила до осі Берлін-Рим, вмішалася так глибоко в китайську війну, що не могла дати Німеччині ніякої допомоги проти Росії. Через те запал Берліну до Японії остиг, а на його місце наступило зближення до Москви.

Урядовці департаменту стейту відмовилися давати якінебудь публичні заяви про цю справу, бо, мовляв, вони ще не мають від американських представників за границею офіціяльного повідомлення про справу й докладного змісту угоди.

НІМЕЧЧИНА ПРОБУВАЛА ВЕСТИ ПРОПАҐАНДУ В УНІВЕРСИТЕТАХ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом для розсліду неамериканських акцій виступив як свідок д-р Джан Гарві Шермен, президент університету Тампа в Флориді, і зізнав, що барон Шпіґель, німецький генеральний консуль, пробував подарувати цьому університетові збірку пропаґандних книжок німецького націстичного уряду, а притому піддав університетові думку відправити профессора німецької мови, котрий був рішучо ворожо настроєний до націстичного уряду, а на його місце дав посаду людині, яку припоручив німецький уряд.

Фріц Кун, провідник Німецько-Американського Бунду, домагається від комітету Даєса, щоб він візвав на свідків інших провідників Бунду, щоб вони опрокинули закиди, пороблені оноді Бундові перед комітетом панною Вурос.

ПОСПІШНО БУДУЮТЬ ЛІТАКИ ДЛЯ ФРАНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Американські фабриканти літаків спішаться з усіх сил, щоб виконати замовлення французького уряду на 400 нових літаків кожного місяця. Йде тут за скорі літаки. Фабриканти сподіваються, що на випадок війни в Европі замовлення будуть іти ще обильніше. Франція замовила тут досі 1,345 літакових моторів.

„АМЕРИКА ГОТОВА ДО ВІЙНИ, АЛЕ ХОЧЕ МИРУ З ЧЕСТЮ" — КАЖЕ ҐЕНЕРАЛ.

ВАШИНҐТОН. — Луїс Джансон, заступник секретаря війни, заявив у своїй радіовій промові, що Злучені Держави є приготовані до війни, якби вона прийшла, одначе американський уряд прямує до миру, якщо його можна мати без нарушення своєї чести.

ЗБІЛЬШУЄ ТОРГОВЕЛЬНУ ФЛЬОТУ.

ВАШИНҐТОН. — Морська комісія замовила три нові кораблі для воження товарів до країв Південної Америки. З цими південно-американська торговельна фльота буде мати 83 кораблі.

ПОСАДНИК МІСТА ЗАСУДЖЕНИЙ НА ДЕСЯТЬ ЛІТ ВЯЗНИЦІ.

ВОТЕРБЕРІ (Конетикот). — Суддя Инґлис видав присуд проти 22 осіб, що допутилися ріжних обманств на шкоду цього міста. Френк Гейз, посадник міста й бувший заступник ґубернатора стейту, дістав 10 до 15 літ вязниці. Таку саму кару дістав Деніел Лірі, бувший міський контрольор. Двацять інших засуджених дістали теж поважні кари.

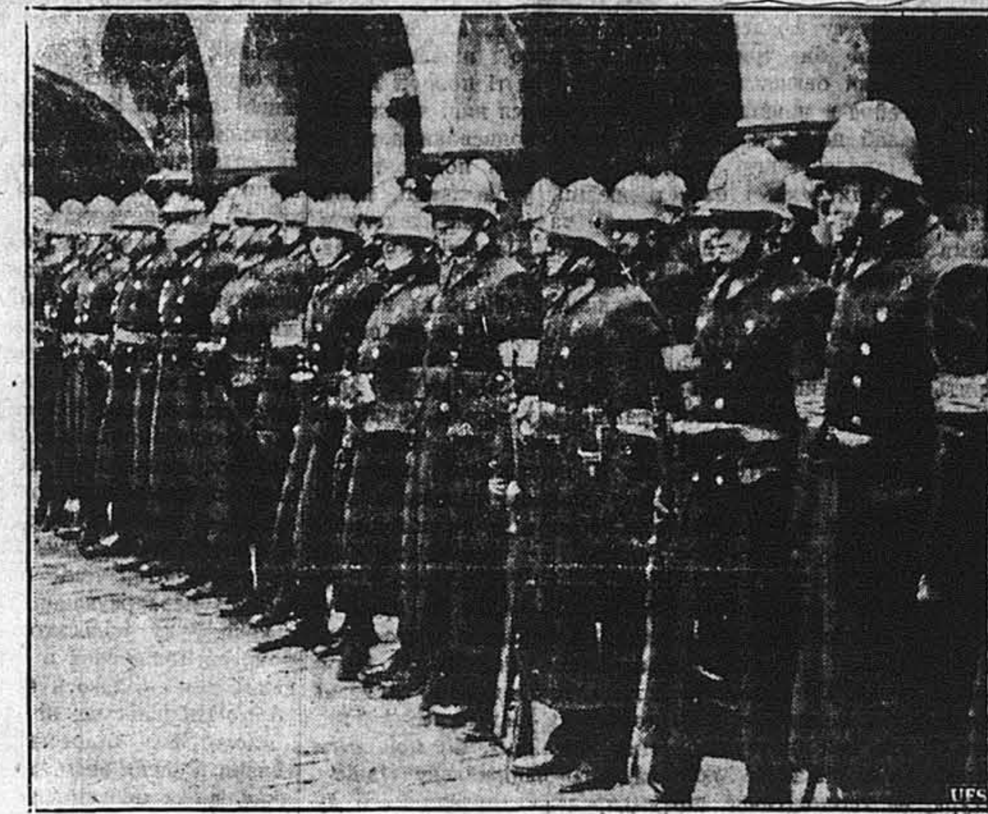
ЗАСУДЖЕНИЙ НА ВЯЗНИЦЮ ЗА НАРУШЕННЯ РОБІТНИЧОГО ЗАКОНУ.

ЕЛКИНС (Вест Вірджінія). — Федеральний суд засудив на 6 місяців вязниці Сенфорда Лернера, фабриканта спідного білля, за нарушення закону Вагнера про години праці й робітничу заплату.

Адвокат уряду каже, що це перший карний присуд за нарушення цього закону. Суддя обіцяв засудженому, щоб як він до відсиджения кари заплатить своїм робітникам $3,152.23, які за обчисленням уряду він їм винен, то він його випустить на волю.

ОСТРОВ НЕ БУДЕ ПУСКАТИ КАРТОПЛІ.

ГЕМИЛТОН (Бермуда). — Рада рільництва цього острова рішила домагатися від ґубернатора острова заборонити довіз картоплі з заграниці, бо її конкуренція руйнує продукцію картоплі на острові.

СЛОВАЦЬКІ ВІЙСЬКА.

Супроти німецької мілітарної окупації Словаччини ці війська можуть бути вжиті Німеччиною проти Польщі.

НОВИЙ РЕКЕТ.

В східній Канаді появився новий спосіб рекетірства. Один лікар у західній Канаді одержав недавно почтову посилку від одної фірми на сході, а в тій посилці — три краватки і лист. В листі було написано, що ті краватки дуже вартісні, що та фірма знає, що лікар не відмовиться купити їх, отже нехай пришле чим скорше $2.

У відповідь той лікар післав східно-канадійській фірмі кілька пігулок з дописком, що ті пігулки дуже пожиточні, що вони вартують $2 і що східно-канадійська фірма повинна приняти ті пігулки як належитість за краватки.

Деякі торговельні підприємства остерігають людей, щоб вони не принимали в той спосіб надісланих річей.

ВБИВСТВО.

В Перепинцях, бучацького пов. невідомі напасники застрілили Василя Корозіна. Ці самі напасники стрілили ще кілька разів до батька вбитого. Причина вбивства невідома. Ведуть слідство.

ВИОРАЛИ 6 КҐ. МОНЕТ.

В селі Борсуки під Вильном один селянин виорав глечик з 6 кг. російських мідяних монет з років 1770—1798, тобто з часів панування Катерини II.

НАЙГОЛОВНІША ПРИЧИНА НЕРВОВОСТИ.

Дуже багато тепер людей, особливо по містах, хворує на розстрій нервів. А таких людей і не легко лікувати. Найчастіше лікарі приписують довгий відпочинок таким людям. І в багатьох випадках відпочинок помагає. Та не завжди, бо дуже багато нервово хворих людей тільки тому хворі, що мають занечищені нутрощі: шлунок та кишки. Тож треба їм передовсім вичистити кишки з усяких закорявілих залишків поживи, щоб знов успокоїлись і позбулися нервовости.

КОМУНІСТИ В АЛБЕРТІ РІШИЛИ ПОПИРАТИ „НОВУ ДЕМОКРАТІЮ".

В Едмонтоні відбулися комуністичні наради в справі, яке становище заняти комуністам до руху Нової Демократії в Альберті. Комуністичний лідер в Алберті, Джеймс Ендерсон, заявив по нарадах таке:

„Ми, комуністи, візьмемо участь у тому русі. Суспільно-кредитова партія розумно зробила, коли звязалася з рухом Нової Демократії. Коаліція прогресивних політичних груп мусить стати основною цього руху. Комуністична партія є готова співпрацювати з іншими прогресивними ґрупами, назначуючи спільних кандидатів у домініяльних і провінціональних виборах, але є також рішена номінувати своїх власних кандидатів, коли не дійде до співпраці".

Ендерсон сказав, що комуністична партія буде попирати спільних кандидатів з інших партій, таких, як з ССФ і суспільно-кредитової в заміну за їх попертя комуністичних кандидатів в округах, де вони мають найкращі вигляди бути вибраними. Комуністична партія вибрала для себе пять виборчих округ у провінціяльних виборах.

СЛІПОТА ВІД ГОРІВКИ.

Хто вживає багато алькогольних напитків або налогово курить, може захворувати на сліпоту і не добачати. З часом з алькоголю на нікотини в тілі накопичиться так багато отруйних речовин, що людина не може ясно думати і не добачує.

КИНУВ ДИТИНУ ДО КРИНИЦІ.

В селі Надоржнім, товмацького пов., виловив В. Фіґурний у криниці 6-літнього Дмитра Левандовського. Дитина зізнала, що до криниці кинув його нещлюбний батько Тимко Кожушний, якого з місця арештували.

„РЕВОЛЮЦІЯ" В СУДБУРАХ.

„Український Робітник" повідомляє, що в Судбурах, Онт., 2-го липня на пікніку унівці страшенно побилися самі між собою. Розказують, що така страшна була бійка, що пляшки літали в повітрі як бомби, чи гранати. Люди розбігалися в роатіч. Такої бійки тут ще ніхто не видав. Пять унівців сильно побиті, а один без памяти лежить у шпиталі.

АЛЮМІНІЙ ОХОРОНЯЄ МАСЛО.

Досвід показує, що коли завинути масло алюміновою обгорткою, то воно і кілька місяців не псується. Але і так завинене треба держати в холоді. Проби показали, що так загорнене масло може й по 9 місяцях придатися до кухонних потреб.

ВІД ЗАНЕЧИЩЕНОЇ УТРОБИ МЛЯВІ ДУМКИ.

Комин час від часу треба чистити, бо так облипне сажею з середини, що з часом і місця на прохід диму не останеться. Подібне стається і з вашими кишками, особливо, коли ваш шлунок та кишки мляво травлять і пожива задовго задержується в середині. А коли кишки отак облипнуть залишками перетравленої поживи і ті залишки заскорузнуть, то ані тіло не може отримати з кишок потрібної йому поживи, ані мозок не може правильно працювати. А чому? Тому, що коли кишки облипли давніми залишками поживи, то ті залишки розгниваються й затроюють тіло. А від затроєння і мозок не може добре працювати. Тому люди, що мають часто запір, часто мають і такі хвилини, коли не можуть бистро та ясно думати. Їм насамперед треба добре кишки прочистити рідкою поживою або й голодом, щоб знов могли ясно й бистро думати.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

СОВЕТИ ПІДПИСАЛИ МИРОВИЙ ПАКТ З НІМЕЧЧИНОЮ

БЕРЛІН. — Німецький уряд офіційно проголосив, що між Німеччиною і Советами прийшло до заключення мирового пакту, на основі якого обі держави обіцюють не нападати на себе. Міністер Рібентроп виїде негайно літаком до Москви, щоб там підписати цей пакт. З тої нагоди німецька преса висказує велике вдоволення й твердить, що тепер Польщі не лишається нічо іншого, тільки чимскорше піддаватись. А коли Польща не захоче піддатись, то Німеччина безпроволочно вжиє зброї.

ЗЧУДУВАННЯ ЧУЖИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У МОСКВІ.

МОСКВА. — Вістка про заключення мирового пакту між Советами і Німеччиною викликала серед чужих амбасадорів величезне враження. Зпочатку мало хто вірив у це. Та найбільше здивування викликала ця вістка серед англійських і французьких ґенералів, які тепер пробувають у Москві та переговорюють із советськими ґенералами в цілі заключення мілітарного союзу, звернотого проти Німеччини. Ці переговори офіційно ще не зірвані, але тепер вони втратили всякий змисл.

АНГЛІЯ ЗЧУДОВАНА І ЛИХА.

ЛОНДОН. — Вістка про заключення мирового пакту між Німеччиною і Советами подіяла на англійців немов грім із ясного неба. Вона викликала великий гнів на Совети, які запросили до себе англійські і французькі місії в цілі переговорів, а рівночасно переговорювали з німцями. Англійські політичні кола стараються витягнути з того висновки. Назагал думають, що Польща тепер так окружена зо всіх сторін, що мусить перед Німеччиною капітулювати. Проте англійці твердять, що поміч Польщі дадуть, коли вона рішиться воювати. Далі політичні кола спекулюють, що між Німеччиною і Советами може прийшло не лиш до мирового пакту, але також до поділу Польщі й балтійських держав та до спільної домінації тих двох держав над середущою і східною Европою.

ЗДИВУВАННЯ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Навіть в Італії німецько-советський мировий пакт викликав велике враження, хоч припускають, що на основі обопільного договору Мусоліні мусів знати те, що робить Гітлер. Також політичні кола стверджують, що Польща тепер повинна чимскорше піддаватись, бо вона не має найменших вигдядів. Газети також говорять про можливість скорого вибуху війни.

НІМЦІ КИДАЮТЬ НА СХІД ВІЙСЬКО.

ГЛЯЙВІЦ. — На польсько-німецьку границю мащирують у великих числах німецькі війська. Залізниці довозять тяжкі гармати й амуніцію. Деякі пограничні міста перемінились у военні табори, а військом, артилєрією, полевими кухнями і санітарними возами. Німецький військовий штаб дістав приказ від Гітлера бути на поготівлі й ждати прикау до удару. Дехто обчисляє, що цей приказ прийде в наступний четвер.

ПОЛЬЩА ДАЛІ ГОТОВА БОРОТИСЬ.

ВАРШАВА. — В Польщі думають, що заключення німецько-советського пакту фактично в нічому не змінює положення. Бо Польща ніколи не числила на Совети, а навіть виразно противилася, щоб советські війська на випадок війни переходили її границю. Польща готова боротись. До Варшави приїхав польський амбасадор з Берліну, Ліпський, щоб поінформувати польський уряд про німецькі пропозиції.

ДІЯЛЬНІСТЬ ФЛЬОТ.

ОСЛЬО. — На Північнім і Балтійськім морі в останніх днях дуже діяльними були англійські і німецькі кораблі. Серед кораблів були такі, що заходили по водах міни.

СТАЛІН ПРИМАЩУЄТЬСЯ ДО УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ.— Львівське „Діло" подає за Польською Аґенцією Телеграфічною, що внаслідок міжнародного напруження Сталін почав примащуватись до українців і уступками зєднувати собі їх прихильність. Передвсім він повідкликував високих урядовців москалів з України, а понасаджував таких, що мають українські імена та признавались попередньо до українців. „Сенс цілої тої зміни курсу — говориться там — не підлягає сумнівам: московські володарі, рахуючися з напруженою міжнародною ситуацією, хочуть у цей спосіб недопустити до актуалізації української справи іншими державами, намагаючись повести нову гру сильно діючими українськими національними гаслами".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШИЛО З МІШКА

Донесення з Берліна й Москви стверджують, що в Берліні підписали представники Росії й Німеччини угоду про торговлю між цими державами. Договір має обовязувати сім років. Щоб уможливити цю торговлю, Німеччина має дати Росії кредит у сумі 200 мілійонів марок. Це значить, що большевицька Росія буде купувати товари в Німеччині, а за ці товари буде німецьким купцям і фабрикантам платити німецький державний скарб. Зате Німеччина зобовязалася купувати деякі товари від большевицької Росії.

Яке враження мусіла в Европі викликати ця вістка, можна собі легко представити. Було в ній дещо зовсім несподіване, себто, що ще недавно видавалося неможливим. Адже націстична Німеччина й большевицька Росія це, здавалося, непримирні вороги. Гітлер здавна говорив, що головним ворогом Німеччини й цілого світу є комунізм, а большевицький уряд Росії для противаги Гітлерові став говорити про демократію, щоб лише дати якусь противагу Гітлеровій акції.

Правда, торговельні зносини між двома краями часто йдуть далі навіть тоді, коли уряди тих країв зо собою сильно ворогують. Англія ворогує тепер з Італією, але Італія збирає собі припаси вугля на можливу війну з англійського вугля. Франція й Англія, з одного боку, ворогують з Німеччиною, з другого, але заліза Німеччині на узброєння доставляють саме Англія й Франція. Через те з торговлею між большевицькою Росією й націстичною Німеччиною ще не конче треба би вносити про якісь зближення між двома урядами, якби не те, що в торговлю між Німеччиною й Росією саме мусять бути вмішані уряди обох держав, бо в Німеччині уряд має вирішальний вплив на всяку торговлю, а передовсім на заграничну, а в цьому випадку державний скарб буде платити фабрикантам за російські замовлення, а в Росії уряд є одиноким фабрикантом і одиноким купцем і поза урядом справді ніякої торговлі нема.

Через те торговельне зближення між націстичною Німеччиною й большевицькою Росією робить на світ враження чогось більше, ніж самого договору про торговлю. Надання державного кредиту Росії Німеччиною це підозріння ще тим більше підтверджує. Довгий реченець на сплату довгів показує, що ці держави, видно, не сподіваються воювати впродовж найближчих сімох років.

Договір є замітною лекцією міждержавної політики. Він показує, що варт гострі виступи одної держави проти другої, навіть найкрайніші її осуди. Мимоволі він кидає теж світло на вартість німецької заяви про безкомпромісову ворожнечу до Росії й большевизму, та на вартість московської заяви про таксамо безкомпромісову вірність ідеалам антифашизму. Бачимо, що кожна з тих держав, коли їй цього треба, готова перечеркнути свої найсвятіші заяви про свої найсвятіші вірности найсвятішим ідеалам.

ПОЛЬЩА У ВОГНІ ДВОХ ФРОНТІВ

Упреб, Братислава, 25. липня 1939.

В останньому часі робить Польща великий шум у політиці. Але є це тільки шум, бо поправді поляки ведуть політику з дня на день під заслоною шумних фраз про свої імперіялістичні пляни й позиції. Польща заганяється у свойому імперіялістичному маняцтві так далеко, що пускає блахмана про обєднання чехів, Мадярщини, Югославії в „один федеративний союз". Очевидно, цілу ту сфедеровану родину мав би тримати вкупі польський багнет і мадярська нагайка в практиці, а в теорії малаб це бути „всеслов'янська ідилія", що направилаб кривди чехів і охоронялаб перед подібними кривдами інші словянські посестри. Коли зважити, що Польща своєю власною рукою копала могилу Чехословаччині, то ледве чи хтонебудь повірить у фальшиву фразеольогію Польщі, а скорше вважатиме її пляни за передсмертне маячення „стятої голови".

Самостійну лінію у зовнішній політиці можуть мати тільки ті держави, котрі є внутрішньо споєні й зорганізовані, котрі, що так скажу, мають свій внутрішньо - політичний питомий тягар. Це відноситься до великих держав, як і до малих. А про цей внутрішній питомий тягар рішає не конюнктура, не геополітичне положення народу, як саме расова здібність і сила того народу, яка проявляється у внутрішній розбудові політичній і соціяльно - господарській, у вмінні творити надбудову в політиці й культурі та в той спосіб творити з народу носія і двиґуна державного життя, себто свідомий підмет змагань народу, що являється запорукою сили держави. Якжеж представляється під тим оглядом Польща? Є вона конюктуральним новотвором без внутрішньої, національної і соціяльно - політичної сповности. Польща баґнетом насильства, якого не знає історія, поневолила український нарід, що політичною динамікою і національною культурою перевищав і перевищає польський нарід. І хоч війна на фронтах замовкла між українським і польським народом, то дальше вона велася на ЗУЗ за те, щоб витрутити політичну владу польському народові. Польські позиції на наших землях тримав військовий і поліційний апарат, ріжні кольоністи, людові школи й дідичі з „косцюлками". Ціль їх була економічна експльоатація країни та політична дезорґанізація українського народу з нутра. У політичній боротьбі з українцями польська влада примінює цілий час ту тактику насильства, яку колись переводила царська влада на польських хребтах. Наші позиції у боротьбі із польською владою були укриті, але мали за собою цілий народ. Може не ввесь український народ відразу орґанізовано станув на позиції боротьби, але він думкою і душею пізнавав, що треба йти на ті позиції й там він знаходився нині чи завтра. До цього приневолювали кожного українця польські кольонізації, утраквізації, пацифікації та ін. Таке підступне насильство Польщі обурювало до живого український загал, який стихійно на насильство відповідав боротьбою. І так борвся український селянин, бо йому відбирали його прадідівську землю, яку він любить понад усе, бо зрошував її панщинним потом і тому повинна належати вона для нього, а не до польського пахолка - кольоніста. Став боронитися український робітник, бо місця до праці не стало. Українське місто стало осередком польських бюрократів, пройдисвітів, війська, поліції та шпигів. Став боротись інтелігент, бо понижували його національну гідність, видирали й топтали його душу, його національні аспірації. Коли поглянути на українське життя, то воно знаходилося все в перманентній боротьбі з ворогом, воно уявляло собою воєнний табор, по середині якого горіла ватра — ідеї боротьби за волю. Український нарід під Польщею заставили до боротьби могили упалих героїв та заграва визвольних змагань, що пекла сумління народу, гнала його до боротьби і не дала йому забути, що це є **Воля.**

Боротьба з польським наїзником прибрала ріжні форми. Коли ворог захотів витиснути податками, жидівською лихвою і ін. драчками останні соки села, та пхнути його в той спосіб на дно нужди та національного пониження, українське селянство орґанізує свою кооперацію. Зновуж, коли ворог береться до викривлення національної душі молодої ґенерації, український нарід орґанізує власними силами „Рідну Школу", „Просвіту", „Молоду Просвіту", „Союз Українок". Під кожним політичним зударом росло нове життя, народ набирав політичної свідомости, геройської сили. А ворог почувався розгубленим і чужим.

Навіть на Волині, Поліссі, де заборонено українцям явно орґанізуватися, народ використав всі можливості підпольної роботи, втягаючи маси до боротьби з ворогом. Політика воєводи Юзефського дістала в лоб. Український селянин не пішов в наставлені сітки польонізації. Польська влада, щоб урятувати ситуацію, коли побачила, що ґрунт під ногами її висувається, взялася до т. зв. ревіндикації українських православних церков, що відбувалися при лунах пожару українських святинь і масових пацифікаціях. Це все виконувало військо, пограничні сторожі КОП-у (Корпус Охрони Поґраніча), це робила католицька Польща, що вічно проголошує себе „пжедмужем хшесціянства".

Пацифікаціями на Волині й Галичині доказував крівавий польський деспотичний режім одно: що українське питання є для нього нерозгаданою таємницею, викликує смертельний жах, і тому польська влада бороться з ним без тактики, хапаючися середників, які тільки посилюють українські ряди, а ніколи не вбивають його сили. Також не помагають такі нікчемні методи паралізування українського руху польською владою, як поширення в українських селах білого й червоного москвофільства, ні т. зв. „шляхотська пошесть", яку селяни з місця висміяли і відкинули, як найтемніше дурисвітство. Мабуть, що програма польської асиміляційної політики супроти українців є вже вичерпана. Українські позиції на протипольському фронті закріпилися політично й орґанізаційно.

Зашахований на міжнародній позиції і розбитий внутрішньо, Польщі не лишається нічого іншого, як з жестом, чи без жесту піддатися Берлінові або Москві. В боротьбі, як васали одного або другого центру, Польща не потрафить заховати своєї самостійности у моцарствовому виді. Безперечно в польському суспільстві блимає, головно серед бюрократії, полуміння патріотизму, але економічна дезорганізація, створена жидівською спекуляцією з одної сторони, а з другої сторони брак політичного порядку в народі надщербив і притупив існуючий польський патріотизм. Польща стала без політичного проводу, без ідеї. Пілсудський дав польському народові ідею визволення, але не дав йому державної ідеї. Робітництво, селянство, трудова інтеліґенція не мали місця, щоб приложити рук до розбудови Польщі, опертої на солідарности всіх сил народу. Польська держава стала „полем перегонів за посади, полем позакулісових інтриґ", що нагадувало часи шляхотської Польщі, що її характеризувало очеркнення „Польска нежондем стоі". Польський селянин і робітник, що колись наставляв груди за незалежну Польщу в рядах бойової орґанізації Пілсудського П. П. С., тепер станув знаряддям в руках московських большевиків. Ми є свідками, коли комуністи виводять на вулиці Львова, Кракова й Лодзі робітничу польську масу, яка зводить кріваві сутички з поліцією. Зновуж невдячні мазури селяни у повітах краківського воєвідства, переводять масові страйки, щоб тим способом запротестувати проти визиску і біди, що наносить їм польська влада. До тої акції приєднується навіть те польське селянство, що його польський уряд насадив, як кольоністів на українських землях.

На випадок, колиб Польща знайшлась у якомунебудь конфлікті, малаб проти себе не тільки зовнішнього ворога, але й двох внутрішніх ворогів, що занялиб проти польської влади ворожий фронт. Перший фронт творилиб т. зв. національні меншини на чолі з українським авангардом. Остання сила вибуху національних енерґій заабсорбувалаб значну частину польських сил з головного фронту. Другий фронт творилиб усі незадоволені сили польських селян і робітників, що стоять у ворожій опозиції до польської влади, які напевно покажуть своє грізне обличчя, коли Польща опиниться перед неуспіхами на зовнішньому фронті.

Европа входить в нову стадію подій, що принесуть порядок нових сил. Щезнути мусять з поверхні політичного життя Европи такі господарські й політичні смітники, як Польща, Совети, Мадярщина та Румунія. До цього в головній мірі причиниться революція народів як на терені Польщі так і Советів, яке з неминучою конечністю доведе до створення Української Самостійної Соборної Держави.

ЗАЛІЗО -- ФУНДАМЕНТ НОВІТНЬОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Добро заліза й криці називають сучасну історичну добу. І зовсім слушно. Таке велике значення заліза у кожній ділянці життя сучасного світу, така велика його консолідація й стільки зусиль вкладається у продукцію, стільки машин та всілякого знаряддя, зброї й преріжних предметів щоденного вжитку витворюють із заліза, — що без **перебільшення можна його назвати фундаментом модерної цивілізації.**

Зброя з нього несе смерть і загладу одним, а добробут, славу другим, щасливішим, які краще зуміли нею орудувати. Плуг і леміш — оті символи мирної праці, викувані з заліза, стали зброєю поступу, переходу суспільности з кочового стану на вищий щабель суспільно - господарського життя.

Сьогодні залізо — це засіб удержання „воєнного миру"; держави й нації можуть лиш тоді мирно працювати, коли їх хоронить залізо, коли належно озброєні, коли можуть жити й працювати за стіною гострих баґнетів. Можна розуміти втіху німців по анексії Чехословаччини, коли, вичисляючи скількість здобутої зброї літаків, муніції й іншого воєнного матеріялу Ґерінґ, — як кажуть— вигукнув: „Тепер маємо залізо!" **Власне й заліза має нинішня Німеччина обмаль.**

Отже всюди залізо. На кожному кроці стрічається з тим металем: у промислі, рільництві, комунікації, летунстві, ба навіть... у повітрі.

Мережа залізниць, що нею омотана земна куля, величезні пароплави, які бистро перепливають величезні простори океанів, літаки, автомобілі, всі засоби новітньої комунікації й техніки не можуть обійтися без заліза. Тоді, коли інші сирівці, які сьогодні грають важливу ролю у світовому господарстві, здебільшого пізніше ввійшли в сферу щоденної конечної необхідности — **то залізо належить до найважніших здобутків людської цивілізації.**

Найстарші сліди обрібки заліза походять десь з передньої Азії. Залізною зброєю поширив старинний Рим своє володіння на цілий відомий тоді світ. Щораз важніша роля припадає залізу в історичному поступі людства від середневіччя до новіших часів. **Але до найбільшого значення дійшло воно аж у добі пари й електрики та в добі літака й радіотехніки. Модерний промисел без заліза просто немислимий.** Величезний технічний розмах, який почався з початком XIX. ст., триває до сьогодні та доходить до вершин свого розвитку. Розбудова національної господарки, модернізація великого технічного апарату, транспорт, комунікація вимагають щораз більших мас заліза. Вкупі із щораз більшим запотребуванням **до величезних розмірів доходить продукція заліза (172 міл. тон у 1936 р.). Важкий промисел, тобто головно заліза - обробний, стає основою новітньої господарки.**

Одним словом, зужиття заліза величезне й тимсамим виринає питання, на який час при такому темпі експльоатації може вистарчити покладів залізної руди. Теоретичне обчислення виказує, що цей час повинен бути довгий; багаті поклади залізної руди знаходяться на всіх континентах. Ба, навіть у повітрі (літосфері) є чимало заліза в ґазовому стані. Але що інше каже практика й калькуляція. Нинішньому важкому промислові виплачується витоплювати лиш високо процентову руду.

Продукція заліза й залізних виробів вимагає великих підприємств та інвестиційних вкладів. Лише направду сильні підприємства є в силі з незначним зиском витоплювати залізну руду, хоч би з уваги на довгі й скомпліковані процеси, що їх мусить перейти залізо, заки появиться в готовій формі на ринку.

Способи виготовлювання й оброблювання заліза назагал відомі. Щож до способів ушляхотнювання заліза перерібкою на ріжні ґатунки сталі, то це окрема, вельми широка технічна наука, тож не місце тут над нею розводитися.

Найбільші поклади залізної руди знаходяться в Европі, головно західній: у Франції (Льотаринґія), Бельґії, Люксембурґу. Крім того великі поклади заліза є в **Україні (Кривий ріг, Керч), Швеції (високопроцентова руда), а поза Европою в Північній Америці, північній Африці (Мароко) та в Китаю (Джеголь).** І цікаве явище: **тотальні держави оси, згл. трикутника лиш у малій скількості мають на своїй території залізну руду.** Без сумніву — це також є причиною сьогоднішньої політичної офензиви тих дер-

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(15)

Нас усіх решту пігнали на діл аж до села Рафайлова, до якого могло бути 12—13 км. Ми прийшли на місце постою аж вечором у 7-мій годині. Цілу дорогу били нас.

„Маш хаме Украінен, банда Волошина, ми вам дами сен войска бавіць". Зброю ще передтим відібрали.

В Рафайлові польський командант, капітан, спав, тому по одному припроваджували коло ліжка; до кожного вставав і бив або копав. При кожнім ударі приповідав собі: „Хаме, ми ту з вамі не бендземи сен бавіць, вас шляк вшисткіх ту витрафі. Ви сце наших братуф досьць вимордовалі". (Думав на терористів з минулого року, що поляки їх посилали в Карпатську Україну, де їх багато погибло від нашого війська. — Прим. О. Шинкаренка).

Він давав тим нижчим командантам примір, як мають з нами поступати. Потім знову брали нас жовніри по одному до окремої кімнати, де було кілька польських капралів, які немилосердно били, копали черевиками від лещет по ребрах. (Зізнаючий починає трястися, блідне, показує, як йому зуби вибили, ребра поломили, виступають сльози і в нього і в мене. Перериваємо писати до будучого дня. — О. Шин.).

Нас примістили до дуже малої келії, де ми сиділи й не сміли спати. А тимчасом стояли два поляки: один при дверях, а другий при вікні, та били по порядку.

Аж на другий день пополудні почали писати з нас протокол. При протоколі знов сильно били, примушували все казати. Мені дивилися на руки та питали скільки кляс маю, взагалі яку школу покінчив. Руки я мав замазані й тому казав, що тільки чотири кляси народні. Одначе поляк не хотів вірити, а питався, де я скінчив ґімназію. Тоді якийсь польський сержант відповідає йому: „Дай спокій, що ти ошалів, чи що? Таж сам їх Волошин має всього 6 кляс людових, отже як він може мати ґімназію, русін-кабан?"

Так тревали тортури три дні. Їсти не дали аж третього дня, хліба й кави, кажучи: „глодовалєсь там, хаме, наєдз сен хоць тутай, бо ютро юж напевно не бендзєш". Третього дня по вечері нас забрали й відвезли колейкою, а потім військовим автобусом до головної військової команди в Стрию, забираючи від нас по дорозі команданта, пор. Ганилевича та Гундяка, а долучили до нас двох студентів рахівської ґімназії, Грабина й Глушка, які нам сказали, що в команді „КОР" у Стрию 53. полку піхоти є заарештовані сот. Андрушків-Бурлака та багато Січовиків.

Та в команді в Стрию нас навіть не оглядали, лише завернули нас назад, невідомо куди. Аж отямилися на наше велике здивування знову в Рафайлові. Взяли нас на старе місце, над ранком приготовилися, принесли шнурки, повязали по двох, а опісля всіх разом одним — і це був знак, що йдемо назад у сторону кордону. Повели нас, але не на те місце, де нас зловили, лиш більше на захід, над самі Брустури. Вели нас: капітан і 8 граничників - вояків.

Ми знали, де нас ведуть, і що нас чекає. Декотрі під голос почали молитися голосно. Виходячи на половину „Рівна", увиділи ми хрест, який нагадував Голгофту. Хрест був у память невідомого вояка, перед котрим хлопці познимали шапки, а хто мав вільну руку, той перехрестився.

З боку хреста була недалеко будка, коло якої стояв польський сторож. Увидівши нас, прийшов ближче та з насмішкою запитав: „Ту дум мадярум"? (Чи знаєш по мадярськи. — Прим. О. Ш.).

А той поляк, що йшов на переді, відповів: „Нем ту дум". Той граничний сторож і польський командант пішли наперед нас у сторону заходу самим хребтом гори, якою йшов кордон, де може по якімсь кільометрі дороги вертався на полудне вже. Був страшний сніг, на пів метра місцями. Ми йшли за ними, решта військові йшли позад нас. Вертаючися границею на полудне, зійшли ми яких 500 до 600 метрів на долину.

Командант сказав: „Стаць".

По короткій нараді з усіми закомандував: „Двух нех то руйон дроген". Взяв двох з правої сторони, які пішли перед нього, і того граничника.

По яких десятьох хвилинах чути було три стріли й короткий зойк. Хлопці, почувши стріли, ще більше стривожились, бо знали, що це їх чекає. Граничники, тримаючи набиті кріси проти нас, успокоювали: „Ціхо, бо зараз застжелім, як сен рушиш".

По двацятьох минутах вернувся командант з граничником зо словами: „Ценжка дорога до тих мадярув, холєра, мусялем стжелаць 3 рази, нім пжишлі забраць тих хамуф". Там чекайон на вшисткіх на долінє". Хлопці повірили та стали успокоюватися, думаючи в дійсності, що так є.

Та сталося інакше, бо командант закомандував, як стояли лицем-фронтом на долину: „На дул марш".

Хлопці рушають, та втім паде стріл, а потім сальва, посипалися стріли... Крик, метушня, зойки...

(Кінець буде).

жав. Але не лиш сьогоднішньої. **Історичний спір між Німеччиною й Францією за Льотаринґію має своє джерело сласне в величезних покладах заліза у Льотаринґії. А кількадесятьлітня (з перервами) офензива Японії в Китаю має між іншими свою причину також у залізі.**

..**Сьогодні продукція залізної руди виносить 172.8 міл. тон. Найбільшими продуцентами є Злучені Держави П. А. (49.4 міл. тон), Франція (33.2 міл. тон), СССР (27.9 міл. тон), Анґлія (12.9 міл. тон), Швеція (11.2 міл. тон), Німеччина (7.6 міл. тон), Люксембурґ (4.9 міл. тон), Еспанія (2 міл. тон).** Дрібніші продуценти — це Брит. Індія, Австралія, Альжир, Брит. Маляя, Манджурія, Китай, Чехословаччина, Австрія, Італія, Польща: 3/10 **усієї сирої сталі продукують** західні держави, тобто **Франція, Бельґія, Люксембурґ**, а 2/3 готового заліза випускають на міжнародній ринок; зновжеж **Бельґія й Люксембурґ доставляють 1/4 всіх готових виробів** на ринок.

У 1933 р. повстав міжнародній картель, у склад якого входили: Франція, Бельґія, Люксембурґ, Німеччина, Швеція та Чехословаччина. Але дуже скоро через внутрішні непорозуміння розвязався, а сьогодні, продукція заліза й сталі не унормована ніякими конвенціями.

Боротьба за залізо — це боротьба за основу цивілізаційного й господарського розвитку. Продукувати його стільки, щоб заспокоїти свої внутрішні потреби — це точка амбіції кожної сьогоднішньої держави. **Японія,** яка на всі боки розбивається за залізом, **упродовж останніх кільканацятьох літ збільшила продукцію заліза 100 разів, тоді, коли амбітний дуче не зумів так поставитися, бо збільшив італійську продукцію усього кількакротно.** У найгіршому **положенні знаходиться Німеччина, бо три рази більше продукує сирого заліза й сталі, як добуває в себе руди.** (продукція руди виносить 7.6 міл. тон, тоді, коли сирого заліза — 15.3 міл. тон, а сталі — 18.8 міл. тон).

Продукція синтетичної бензини йде повною парою, не зважаючи на величезні кошти; щож до заліза, то вчені побожно споглядають угору, та міркують над тим, якби з літосфери видістати первень заліза та зужити для господарських потреб. В кожному разі **той, хто винайшов би спосіб заспокоїти потреби на залізо для кожної держави з власних джерел, той вельми причинивсяб до зменшення небезпеки воєнних конфліктів.**

Хіба, що ні... — („Новий Час").

•З ДНЯ•

ПРАКТИЧНИЙ ШЛЯХ ДО ЄДНОСТИ.

Націоналісти самі собою не є найкращі. Вони також роблять помилки і то деколи болючі. Але, як показує дійсне тверде життя, націоналісти мають ідеольогію, мають цілі і шляхи до нашого визволення такі, що дотепер показалися найкращими.

Розрахунки наших соціялістів на інтернаціонал, на міжнародню справедливість і гуманність провалились. Хто вірить іще у них? Розрахунок ундистів на порозуміння з поляками завів на цілій лінії. Самі вони до того признаються. Гетьманці не мають ніякого конструктивного пляну, як викинути ворогів з наших земель. В них є лиш мрії про престіл і про „шляхетство". Концепція ґрупи У.Н.Р. відбудувати самостійну Україну при помочі Польщі така сама нереальна, як концепція гетьманців довершити це при помочі Мадярщини. (А може ще хто вірить, що ці концепції добрі?).

ВИЗВОЛЕННЯ В НАС САМИХ.

Ми можемо визволитись тільки власною силою. Зрозуміло, що це не значить, що інші держави не матимуть впливів на наше визволення. Інші потуги матимуть величезний вплив. „Власними силами" значить: Ми мусимо бути в першу чергу самі сильні, зєднані, готові до боротьби і до посвяти. Коли інші держави побачать нашу силу, вони захочуть з нами входити в порозуміння і помагагати нам у нашім визволенні, взаміну за певну поміч в їхніх плянах. Коли в нас тієї основної власної сили не буде, то ніхто з нами не буде числитись, а якісь інші народи, москалі, поляки, чи хтось інший, використають нас у міжнародній політичній грі як несвідому етноґрафічну масу.

Без власної сили неможливо вести заграничної політики. Власні сили в заграничній політиці це немов основний капітал у бизнесі; його треба мати, щоб доробляться більшого майна.

В ЧОМУ ЗАКЛЮЧАЄТЬСЯ „СИЛА".

А ту власну силу ми будемо мати, коли 45,000,000 українців будуть овіяні одним націоналістичним духом; будуть готові боротися за свої ідеали і в потребі класти за них своє життя. Свідомість національної приналежности й рівночасно гордість на свою націю; далі, ідеалістичний світогляд, який каже одним членам нації жертвуватися, щоб іншим забезпечити життя — є ті духові чинники, що лягають в основу нашої фізичної національної сили, і то навіть серед теперішніх обставин, коли наш нарід під чоботом наїзників.

Це ідеольоґічний шлях націоналістів, яким вони послідовно йдуть, не звертаючи уваги на перешкоди, пролив крови, хвилеві невдачі чи помилки.

ХАЙ ІНШІ ПРИСТУПАЮТЬ ДО НИХ.

Закидають націоналістам, що в них „дітваки", „нема розумних провідників". Не будемо тут сперечатись над тим, а скажемо: А чомуж до націоналістичного руху не приступлять ті, що вважають себе розумними? Якби це гарно було, якби, скажім, ціла управа УНДО, всі статочні меценаси, з гарними поставами та поважними обличчями вступили до українського націоналістично - революційної організації і заступили „дітваків". Якби то гарно було, якби наші радикали, до редакторів скрентонської „Народної Волі" включно, прилучились до націоналістичного руху, взяли провідну ролю в ньому й показали власним трудом, як треба речі робити, а як не треба. Хіба не осягненоб тим єдности?

ОБЄДНАННЯ В АМЕРИЦІ.

„Народна Воля" й деякі інші українські уґрупування в Америці в останніх часах закидають У. Н. Союзові й „Свободі", що вони „не хочуть єднатись". Бо в недавніх нарадах чотирьох запомогових організацій у Філядельфії вони не хотіли приступити до створення „ареопагу", свого роду контрольного тіла в Америці. „Народна Воля" використовує цю відмову і не лише багато про це розписується, але навіть видає окрему брошурку.

Забуває „Народна Воля", що У. Н. Союз і „Свобода" вже є обєднані. Вісімнадцять літ тому вони приступили до Обєднання Українських Організацій в Америці, до якого належало колись і Провидіння і Народна Поміч і Згода Братств і Січ (якого спадкоємцем став гетьманський Союз). Належали також інші організації й вони до нині належать. Лише перші чомусь не хотіли жити в обєднанні й повідступали. А У. Робітничий Союз і „Народна Воля" хоч були гарненько прошені до Обєднання, та чомусь зовсім не хотіли тоді єднатись і до Обєднання вони таки не приступили.

ЧИ СПРАВДІ ХОЧУТЬ НИНІ ЄДНАТИСЬ?

Може У. Р. Союз і „Народна Воля" тепер скажуть, що тоді були в них у проводі інші люди, тому справа нині виглядає інакше. Чудово! Хай У. Р. Союз і „Народна Воля" сьогодня приступають до Обєднання. Хай назад вернуться Провидіння, Народна Поміч і інші. Буде знаменита єдність! Буде „ареопаг"!

Щобільше, вони навіть дістануть змогу на нарадах і конґресах Обєднання обороняти свої ідеольоґічні переконання. Коли своїми переконаннями вони захоплять більшість делеґатів Обєднання, вони готові навіть защепити цілому Обєднанню свої думки. Чи це не буде гарно?

Так навіть буде дуже демократично: більшість рішить, що є найкраще, а меншість підчиниться більшості... Чому тоді не обєднуватись, не вступати до Обєднання, яке вже має за собою традицію, пережило 18 літ, перейшло не одну суспільну пробу, а й переслало на ріжні народні потреби близько триста тисяч долярів!

Музика.

— Ким є цей пан?

— Це музика з нашої камениці.

— На якім інструменті грає?

— Сьогодні грає вже на моїх нервах...

ДО ВІДОМА ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ: 1, 2, 7, 9, 28, 31, 78, 85, 90, 98, 186, 189, 201, 228, 231, 248, 265, 305, 314, 365, 382, І МОЛОДЕЧИХ ВІДДІЛІВ: 426, 427, 429, 430 і 436.

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

вище поданих відділів У. Н. Союзу відбудуться

В НЕДІЛЮ, 27. СЕРПНЯ (AUGUST 27, 1939)

В МІСТІ СТ. КЛЕР, ПА.

в церковній галі укр. гр. кат. церкви Св. О. Николая, Моріс Стріт.

Проситься урядників усіх вище згаданих відділів прибути обовязково на ті збори. На тих зборах будуть обговорені такі справи, які є важні для кожного відділового урядника, а також і члена. Тому кожний урядник повинен конечно взяти участь у тих зборах, де промовлятиме **окружний орґанізатор У. Н. Союзу п. В. ЗАГАЄВИЧ.** П. Загаєвич виголосить орґанізаційний реферат та порушить такі справи, які певно будуть інтересувати кожного урядника. Крім урядників усіх відділів, на збори повинні прибути також і члени з Ст. Клер і поблизьких околиць. Таксамо не-члени можуть бути присутні на нарадах. Вкінці запрошуємо до участи **відділи 164 і 333 з Бервік, Па.,** якщо вони бажають прилучитись до цього округа, що обнимає вище згадані відділи. Вказаним є, щоб члени з кляси Т. принесли на збори свої грамоти.

Пригадуємо ще раз, що не повинно бути ані одного такого відділу, який не прислав би своєї репрезентації на ці збори. 191,5,7

ЗА ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ:

Д. Капітула, окр. предс.; **І. Чепа,** окр. секр. **О. Костюк,** окр. кас.

ЗАХОДОМ ВІД. 369. УКР. НАРОДНОГО СОЮЗУ В ПАЛМЕРТОН, ПА.

:—:—: відбудуться :—:—:

У СЕРЕДУ, 23-го СЕРПНЯ 1939 Р. в год. 6. вечором

НАДЗВИЧАЙНІ ОРҐАНІЗАЦІЙНІ СОЮЗОВІ ЗБОРИ

в церковній галі на Делавар Стріт, Палмертон, Па.

На ці збори повинні явитись обовязково всі члени, а ті, що мають грамоти в клясі Т., або що відійшли на продовження, мають мати грамоти з собою. Організатор Василь Загаєвич буде приявний на зборах і фактами докаже, що для нас, українців, нема кращої організації понад У. Н. Союз.

Михайло Куба, секретар.

З ЗАБАВОВОЇ ПЛОЩІ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ В НЮ ЙОРКУ.

Очевидно й вистава не буде без цих розривок: без вузької залізниці по горбатій дорозі, без електричного візка й без спуску в човні по похилій площині.

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа ґазети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей блянкет, подаючи доконче с т а р у й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ______________________

Імя й назвище ______________________

Стара адреса ______________________

Нова адреса ______________________

Почта ______________________

Тайний тунель на кордоні

На горі Берувельц, на французько - бельгійському кордоні, розтягається прегарне село цеї назви. Якось так доля хотіла, що воно поділене граничними стовпами на дві частини. На французькій стороні впадають усім в вічі два старинні замки.

Мабуть ніколи не опиниласяб назва тієї місцевости на шпальтах ґазет, колиб не одна сензаційна подія, що там заваготіла.

Таємний замок.

Отож один із цих замків належав колись до німецького князя, що перед світовою війною оставив ціле своє майно і пішов до війська. Зчасом це велике добро перейшло у французькі руки.

Недавно наспіли вісті, що в околиці замку, який положений недалеко кордону, чути постійно якісь підземні рухи, неначеб хтось копав землю.

В сусідстві замешкала в другім замку елеґантна пані, Кармен Олівер, що прибула з Еспанії й скрізь подавалася за драматичну артистку. Вона завжди виїжджала вибагливим самоходом у ріжні напрями в товаристві двох мужчин.

Підземні рухи — праці біля замку й таємні прогульки пані Олівер звернули увагу поліції, що невпинно слідкує життя підозрілих мешканців. Одначе покищо не було причини, щоби гарну еспанку поліція мусіла придержати, чи навіть посадити у холодну.

Зразу влада старалася знайти певні докази, а здебільша приглянутися зблизька до життя таємної дами. Отож один з комісарів розвідчої служби дістався переодягнений до праці в замку еспанки. Робив, що лише приказала, коби тільки роздобути для себе багатий матеріял.

І вже в короткому часі подав до уряду особливу вістку:

— Цікаві живуть там люди; в день сплять, а в ночі працюють, і це гарячково працюють. Не знаю, що вони там роблять, але здається мені, що ніччю вивозять з хати землю, а щось інше до неї вносять.

Поліція на слідах.

Поліція довго не ждала, — бож таємний замок працював надто гарячково... Тож одної днини залягла ціле майно підозрілих господарів і забралася до точних розшуків...

У висліді показалося, що власниками замку були Раймонд Монтек (франц) і гарна еспанка Олівер, що виступала під різними назвищами. Всі вони були шпигунами, та водночас перепачковували товар зза кордону.

В льохах замку знайшли глибоку кернецю, яка провадила до тунелю, що проходив аж на бельгійську територію. Нічччю будували завжди цей тунель і вивозили з нього землю, інсталювали електричне світло та навіть заложили залізничі рейки, на яких проходила мала залізничка. Це був „скромний" середник комунікації, що завжди курсував на територію Бельгії.

Шпигуни в підземеллях.

Крім поліції зайшла теж до таємного замку митна влада, що в замаскованих схвоках знайшла 400 кг. перепачкованого тютюну та тайні документи, які відносяться до оборони французької території на випадок війни.

В дальшому ході розшуків викрили ще окрему ґрупу шпигунів, що працювали в користь сусідніх держав.

Отож люди ці проживали в підземеллях старого замку, що мав безліч ріжних таємних входів. Ніхто там не міг зайти, бо будівля лежить серед прастарих парків, які довкруги замкнені сильною огорожею.

Таємний тунель на французько - бельгійському кордоні приніс тепер французькій владі чимало морок.

Ввесь кордон скріпили подвійними станицями військової сторожі, що невпинно наслухує, чи в підземеллі нема якихсь рухів... Але хто знає, як сьогодні працюють таємні шпигуни, може таких тунелів знайдеться на кордоні ще більше... — („Наш Прапор").

ЗНОВ УКРАЇНСЬКА НЕБЕЗПЕКА З БЕРЛІНУ.

В польській пресі („ІКЦ", „Век Нови") появилася така замітка:

„З Лондону **повідомляють,** що в четвер, 8-го червня, **відбулася** в Берліні в уряді для зокордонних справ панукраїнська конференція з участю бувшого премієра Закарпатської Руси, Волошина, двох його бувших міністрів, Ревая і Ключурака, та кількох українських послів до польського сойму.

„Так твердить кореспондент „Ізнінг Стандард", який подає такі подробиці тих нарад: **Німеччина буцімто запропонувала створити рух, якого остаточною метою булаб українська незалежна держава. Цю конференцію** — кажуть — **відкинули українські посли з Польщі, зате прийняв її Волошин.**

„У висліді конференції **вирішено буцімто створити стійки у Відні, де працюватиме Ревай, у Празі під проводом Ключурака й у Братиславі, де має осісти Волошин.**

„Крім цього **Німеччина віддасть до диспозиції руху одну з чеських радіостацій, яка надаватиме правильно українські авдиції. Кошти цілої тієї акції покриватиме Берлін, який виплачуватиме також усім трьом бувшим українським міністрам правильні платні.**

„У Варшаві гадають, що хоч вістка англійського часопису звучить фантастично, то вона не є зовсім неймовірна. Мимоходом кажучи, вона прийшла ще й із іншого джерела, яке підкреслює, що Німеччина хоче при цій нагоді спекти дві печені. А саме хочуть викликати в Польщі враження, немов цю акцію організують чехи, щоб у той спосіб перекинути на них відповідальність та загамувати зростаючі у Польщі симпатії для чехів".

Генрі Стейс.

СТРІЧА В ПАРКУ

Кілька хвилин по одинацятій ввійшла Кітті Гільтон до парку. Вона мала перед собою ще кілька довгих, нудних годин. Бо аж пополудні мала зголоситись у великім товаровім домі на склепову панну. Хто знає, чи її ще приймуть. До третьої години було доволі далеко, а тимчасом здалось би зїсти обід. Кітті мала в торбинці всього одного шилінга, а суконка, що вона її мала на собі, була цілим її майном. Але це дурниця! У своїм молодім житті перебула вона вже неодин такий „пісний день". На щастя, помешкання було заплачене, а набудуче мала вигляди дістати працю в товаровім домі. Це була її остання дошка ратунку.

Навіть без обіду приємно їй було проходжуватись по міськім парку. Дерева золотились в осіннім сонці. Дошкульний голод наводив на Кітті дивовижні мрії. Чи не моглаб вона була вродитись багата, як інші дівчата? Все так важко працювала, а життя їй так мало давало. Кожний день на послугах іншим людям: „Скоріше, панно Гільтон! Вже даєте? Оця пані чогось собі бажає..." І так роками. А ввечері сумна кімната і скормна вечеря. Холодно розміркуючи, їй лишалась одна дорога: одружитись. Але хто злакомиться на таке бідне дівча? Хіба колись прийде якийсь покупець і поведе її від склепової ляди до вівтаря. Боже! Тоді вона, з поведінкою великої дами ввійде в товариські кола. Кітті знала докладно, як такі пані жиють. Вона уявляла собі, що в цій хвилині є лейді Кітті Гільтон і саме повернулась від своєї кравчині. Авто відіслала додому, а сама піде до першорядного ресторану на обід. Ох, вона вміла прекрасно грати ролю лейді. Бачила вже багато ріжних пань і бистро до них приглядалась...

Попри неї перейшла елегантна молода дівчина. Кітті її знала. Це Лейді Болтон, донька відомого міліонера і президента великого корабельного товариства. Чи вона була гарніша від Кітті? Ні! Тільки в її ході й поставі було щось таке, що їй додавало величі, ґраціозности. Кітті знала, що колиб вона хотіла, моглаб зовсім так поводитись як лейді Болтон і вона не булаб уже тоді Кітті Гілтон, лише лейді Кітті Гілтон, яка відіслала своє авто. Воно виглядалоб зовсім так самісінько, як ця блискуча лімузина, що саме щезла на закруті.

Вона зайшла в більш оживлену околицю парку. Їй заблося приглянутись до буденного життя. Це мусить бути цікаве! Із приємним почуттям сіла вона на найближчій лавці і потонула у мріях. По кількох хвилинах вирвав її з задуми симпатичний мужеський голос:

— Сьогодні прегарна погода, правда?

Людина з простолюддя поважилась її зачіпити. Нахаба! Лейді Кітті відповіла холодно:

— Егеж!...

Думала, що цей холод здержить його від дальших зачіпок. Одначе він говорив далі:

— При такій гарній погоді добре перед сніданням перейтися. Я люблю осінню погоду надівсе!

Вона приглянулась до нього і завважала, що це незвичайно симпатичний мужчина з приємним зверхнім виглядом. Очевидно, він не належав до кол, у яких жила лейді Кітті. Одначе щоб зробити своє життя ріжноманітним, рішилася лейді Кітті знизитися до розмови з незнайомим.

— Я тієї самої думки — відповіла зо сміхом. — І тому вісдіслала я навіть своє авто. Трішечки руху не пошкодить мені. Радо приглядаюся теж до життя малих людей.

— Вигляд людей, що працюють для вас, небувалий — кинув він цікаве питання.

— Егеж, я подивляю життєву силу цих людей.

Кітті ствердила, що ролю великої пані грає знаменито.

— Я теж є одним із тих, що працюють на щоденний хліб, — сказав він глумливо.

— Ах, цікаво! Розкажіть мені дещо про себе.

— Нема про що багато говорити. Я працюю важко в одній купецькій фірмі, але ви, що берете життя як романтичну подію — не зрозумієте, що це значить важко працювати...

— О! — заперечила вона. — Не думайте, що люди з товариства це ледарі. Наще життя пливе у приспішеному темпі. Щоденні візити, приняття, обіди, товариські сходини, балі... Але це жахливо одноманітне й томляче...

Він слухав її пильно, а потім глянув на годинник.

— Час на обід — сказав і трохи завагався. — Не візьмете мені за зле, коли вас запрошу?

Лейді Кітті знову настовбурчилась, але Кітті Гілтон була жахливо голодна. Вона приняла запрошення.

Зайшли до недалекого ресторану й примістились у затишному кутику їдальні. Лейді Кітті їла, пила й говорила ввесь час, що їй тільки на язик прийшло. Оповідала про життя людей із товариства так, як це вона вичитала в романах з дешевої випозичальні. Її партнер слухав із жартівливо-глумливою увагою. Вона завважала, що він подивляє її. Мимоволі проговорилася, що її батько — це президент корабельного товариства.

— А чи можу знати ваше імя?

Вона розсміялась.

— Лейді Анна Болтон? — допитувався він. Вона подивилася значуче на нього.

— Краще лишімся незнайомими. Імя тут нічого не означає, а ми й так уже більше не побачимось.

— А чомуж би ні? — здивувася він. — Я маю надію, що ми ще нераз побачимось. Я напевно не буду вас більше випитувати. Не хочете жертвувати мені одного вечора?

І знову подивився на годинник:

— Вже пізно. Чи можете в пятницю прийти до бару „Рококо"? В 8-мій годині, добре?

— Може... — прошептала вона, хоч знала, що це неможливе.

Він відійшов, а вона осталася знову сама. Як у сні зайшла до великого товарового дому, де мала знайти працю. Багато таких, як вона, прийшли вже давно і тому мусіла довго ждати. Вкінці її покликали. Увійшла зо страхом. Навіть їй на думку тепер не прийшло грати ролю лейді Кітті Гелтон. Якщо їй сьогодні знову не поведеться, не залишається більше нічого, як скочити у воду.

Персональний шеф товарового дому підійшов до неї. Вона піднесла голову і сторопіла. Це був мужчина, що з ним їла сьогодні сніданок. Кітті почула, що коліна під нею подгинаються, а сльози напливають до очей. А він почав читати посвідки її праці: „Ах, міс Гілтон... остання праця два роки у Сефрідха... добре. Поручення знамениті.. Отже маємо одно вільне місце у відділі шовкового білля. Два фунти і провізія. Відповідає це вам?

Перед годиною казала, що вона дочка міліонера, а тепер просить два фунти тижнево!... Засоромлена притакнула головою.

— Отже згода, анґажуємо вас. — Дивився їй пильно в очі. — Тільки майте це на увазі, що ми вимагаємо окремої уважливости. До нас заходять найзнатніші пані з товариства... на приклад лейді Болтон...

Ох, він був жорстокий. Вона захлипала, але він не звертав на це уваги.

— Завтра в девятій годині, панно Гілтон! — сказав спокійно. — Доброго здоровля!

Вона обернулась до виходу і не бажала в цій хвилині нічого іншого, як тільки найшвидше щезнути йому з очей. Вже у дверях почула голос:

— Панно Гілтон, одну хвилинку! — вона оглянулась і побачила, що він сміявся такою жартівливою усмішкою, як перед годиною. Червона з сорому дивилась на підлогу.

— Але наша стріча на пятницю важна, правда? — сказав він підходячи. — Точно в 8-мій годині в барі „Рококо". А тепер прошу попросити чергову паню сюди!

Переклав **Роман С-ка.**

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ОРМРОД, ПА.

Організаційні збори.

В четвер ввечір, в годині 6-тій, відбулись організаційні збори від. 124, на котрі прибув окружний організатор, п. Василь Загаєвич. Збори відкрив Дмитро Бала, бувший делегат на останню конвенцію. Секретарювали: Ілько Бала по анґлійськи і Михайло Легкий по українськи. Лектор Василь Загаєвич у 2-годинній бесіді представив рахунково добро Союзу. Потім зголосилися до нього отсі громадяни з заявою, що ще до кінця цього року приєднають до Союзу певне число членів: Д. Бала обіцяв приєднати 10 членів, Ілько Бала 12, Іван Карпин жінку і діти, разом 4, Микола Щербатий 4, Іван Олійник 3, Михайло Легкий 2.

На тих зборах настрій був надзвичайно гарний. Лектор почав свій виклад з крейдою в руках на таблиці. Аж від нинішнього реферату ми знаємо, що то є наш Батько Союз.

Дмитро Бала.

Найвища інстанція.

— Перепрошую дуже, пане директоре, але моя жінка сказала, щоб я попросив вас про підвишку платні.

— Добре, пане Ковальський, я запитаюся моєї жінки.

Потішив.

Один співак жалувався перед приятелем на критика, що зле про нього написав.

— Нічого собі з цього не роби, — успокоював його приятель. — Чейже він цілковитий ігнорант; він повторяє лише те, що інші говорять...

ЗАСЛУЖИЛА СОБІ?

Ґрафиня фон Гавґвіц-Ревентльов, дідичка маєтків американського купця Вулворта, наняла собі на острові Капрі в Італії найкращу віллю й з неї виїздить човном на проґульки в околицю. На світлині вона вертається з прогульки до славної Голубої Печери.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(61)

Тарзан тепер закликав людей із смолоскипами, щоб вони наступали далі. Горіючі смолоскипи викликували жах серед львів Алекстара. Тими львами хотів злющий король покорити своїх зворохоблених громадян. Та сталось воно інакше. Льви попали в такий переполох, що один наперед другого втікали.

Деколи вони розривали сторожів. Крик юрби, рев львів і стогін ранених сторожів викликали ціле пекло. Ці відважні сотворіння, звані нібн королями звірят, виглядали тепер немов стадо зайців. Здавалося, що кожний із них тепер думав лиш про те, щоб назад дістатись до своєї стайні.

Юрба гналася за львами, а вони втікали. Це наповнювало серця юрби гордощами. Втім Тарзан спинив юрбу: „Хай собі льви втікають. Вони вже нешкідливі. А ми пустімся по кращу добич: Ходім, дістаньмо Алекстара і Томоса". На хвилину юрба замовкла в здивуванні. Далі пронявсь один голос: „Я йду з тобою!"

Тарзан повернувсь і пізнав в чоловіці Фобеґа, старого свого приятеля. Фобеґ був ключником від святині. Він міг дійсно стати в пригоді. „Ходи з нами", завважив Тарзан. Юрба ревіла з радости: „Аж тепер ми зробимо кінець Алекстарові і Томосові! Вони паршиві тхорі, на гак з ними!"